



POLITIET
OSLO POLITIDISTRIKT

HATKRIMINALITET

Anmeldt hatkriminalitet 2017

Oslo politidistrikt, mars 2018



FORORD

Denne rapporten er en gjennomgang av anmeldelsene registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017. Bak statistikken befinner det seg et variert utvalg av saker, også med hensyn til alvorlighetsgrad.

Hatkriminalitet rammer flere enn den enkelte fornærmede. Det rammer også de som identifiserer seg med den gruppen fornærmede tilhører, fordi fornærmedes minoritetsbakgrunn er motivet for hendelsen. Dette er en av grunnene til at Riksadvokaten er tydelig på at politiet skal prioritere denne type saker, noe Oslo politidistrikt gjør. Hatkriminalitetsgruppens bidrag er betydelig, og vi ser at den kunnskapen de har utviklet på dette fagfeltet også bidrar til å løfte hatkriminalitetsfaget nasjonalt. Det er vi stolt av, og Oslo politidistrikt ønsker å være i førerretten på kunnskapen rundt dette fagområdet.

Det er viktig for oss å utgi hatkriminalitetsrapport hvert år, og vi ser at etterspørselen etter denne type kunnskap er stor, både blant publikum, fagmiljøer og medier. Vi fortsetter derfor å publisere en grundig rapport som viser hva slags saker Oslo politidistrikt behandler, hva som skjer med sakene, og litt om hvem som er fornærmet og gjerningspersoner i disse sakene.

Bak tallene finner vi imidlertid historier. Vi har derfor også tatt med flere eksempler på saker som er etterforsket i distriktet i 2017.

Ennå er det slik at antall anmeldelser på hatkriminalitet i Oslo er lavt. I denne rapporten presiseres det flere ganger at det er vanskelig å trekke bastante konklusjoner på bakgrunn av for så vidt lave anmeldelsestall, og det er grunn til å anta mørketall. Vi vil derfor fortsette arbeidet med å oppfordre til å anmelde denne type saker. Vi fortsetter også opplæring og bevisstgjøring av ansatte i Oslo politidistrikt når det gjelder hatkriminalitet.

Hans Sverre Sjøvold
Politimester, Oslo Politidistrikt
Mars 2018

Innhold

FORORD	2
SAMMENDRAG	4
1 Innledning	5
2 Metode, forklart med resultater fra undersøkelsen	5
3 Statistikk	8
3.1 Antall forhold og grunnlag	8
3.1.1 Grunnlag etnisitet	9
3.1.2 Grunnlag religion	11
3.1.3. Grunnlag LHBT	12
3.1.4. Grunnlag nedsatt funksjonsevne	13
3.2 Type lovbrudd	14
3.3 Hvem anmelder	15
3.4 Åsted	16
3.5 Nærmere om fornærmede	19
3.5.1 Kjønn/Institusjon	19
3.5.2. Alder.....	20
3.5.3. Fødeland og statsborgerskap	22
3.6 Nærmere om Mistenkt/ siktet/ domfelt.....	25
3.6.1. Kjønn.....	25
3.6.2. Alder.....	26
3.6.3. Fødeland og statsborgerskap	26
3.7 Rus og sosiale utfordringer	29
3.8 Relasjon mellom fornærmede og mistenkt/siktet	30
3.8 Etterforskning og Avgjørelser	31
4. Flere eksempler på saker	33

Rapporten er skrevet av Ingjerd Hansen, Stab for virksomhetsstyring, Oslo politidistrikt.

Epost ihansen@politiet.no

Uttrekk av data utført av Bjørnar Ludvigsen Kjenn, Stab for virksomhetsstyring, Oslo politidistrikt.

SAMMENDRAG

Totalt er det 198 forhold som er kodet som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017. Fremdeles er det flest forhold på grunnlaget etnisitet, deretter følger religion, LHBT og nedsatt funksjonsevne.

Den største økningen ser vi blant kvinnelige fornærmede i kategorien religion, og da mer spesifikt islam. Det er også slik at distriktet har flere anmeldelser enn tidligere i kategorien nedsatt funksjonsevne.

Antall anmeldelser er imidlertid så få at det er umulig å si noe om trender. I 2016 var det en nedgang i religiøst motivert hatkrim, i 2017 er det en oppgang. Tilsvarende var det en oppgang på etnisk motivert hatkrim i 2016. Dette er fremdeles den klart største kategorien med 104 forhold, men andelen er synkende sammenlignet med 2016. Dette skyldes sannsynligvis at kategoriene religion og etnisitet ofte går i hverandre.

Fremdeles er det flest voksne menn både blant fornærmede og mistenkt/siktet/domfelte, men kvinneandelen er økende i begge gruppene. Det er svært få barn involvert i anmeldte hatkrimsaker i Oslo, i 2017 utgjorde de kun 4 % av de fornærmede.

Det er svært få anmeldelser av hatkrim på nett/sosiale medier. Her er det grunn til å anta store mørketall. De aller fleste anmeldte hatkriminalforhold skjer ansikt-til-ansikt.

Det er kjent gjerningsperson i 81% av forholdene .

1 Innledning

Denne rapporten viser statistikk over anmeldt hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017. **Det er viktig å presisere at denne rapporten omhandler *anmeldt hatkriminalitet* og ikke det faktiske omfanget av hatkriminalitet i Oslo.** Det er, som nevnt i tidligere rapporter om temaet, grunnlag for å tro at det er store mørketall¹. Vi vet at ikke all hatkriminalitet blir anmeldt.

Det er videre viktig å presisere at denne rapporten omtaler forhold som på anmeldelsestidspunktet ble vurdert som hatkriminalitet. Det er ikke slik at alle disse nødvendigvis blir stående som hatkriminalitet gjennom hele etterforskningsprosessen. Som vi senere skal se er noen av forholdene henlagt som intet straffbart forhold, de rammes altså ikke av straffelovens bestemmelser. Likevel er forholdet *anmeldt som* hatkriminalitet, og omtales dermed i denne rapporten, på samme måte som i tidligere års rapporter.

Oslo politidistrikt har utarbeidet følgende definisjon av hatkriminalitet:

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger på grunn av etnisitet², religion, homofil orientering og/eller nedsatt funksjonsevne.

For en nærmere beskrivelse av definisjonen, og fenomenet hatkriminalitet, vises til tidligere rapporter publisert på www.politi.no/oslo og heftet "Hatkrim - Rettslige og praktiske spørsmål"³.

2 Metode, forklart med resultater fra undersøkelsen

Data til denne rapporten er fremskaffet gjennom manuelle søk i analyseprogrammet PAL for STRASAK som henter informasjon fra straffesakssystemet. Uttrekket⁴ er gjort ved å hente ut anmeldelser registrert i 2017 etter de såkalte rasisme- og diskrimineringsparagrafene, og anmeldelser som er merket av som hatkriminalitet i straffesakssystemet⁵.

I tillegg til å inkludere anmeldelser etter strl. §§§ 174, 185 og 186 i den nye straffeloven, som tilsier hatkriminalitet, er det altså nødvendig at politiet haker av saken som hatkriminalitet dersom man ved søk skal finne alle anmeldte saker som omhandler hatkriminalitet.

Merkingen av hatkriminalitet kan skje på to måter. Enten hakes det av for hatkriminalitet når anmeldelsen registreres første gang, eller - dersom dette ikke er gjort - kan ansvarlig etterforsker eller jurist hake av på et senere tidspunkt. Dersom ingen haker av for

¹ Se blant annet hatkrimrapportene fra 2012 - 2016, Oslo politidistrikt

² Under etnisitet inngår også antisemittisme og antisiganisme

³ <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/oslo/rapporter/anmeldt-hatkriminalitet-oslo/hatkrim---rettslige-og-praktiske-sporsmal-november-2015.pdf>

⁴ Uttrekket ble foretatt 15.januar 2018

⁵ Såkalt Sakskategori i Strasad.

hatkriminalitet, vil saker som ikke omfattes av de nevnte paragrafene i straffeloven heller ikke vise seg i våre uttrekk. Det er derfor det for denne type saker snakkes om doble mørketall: Det er mørketall fordi ikke alle saker blir anmeldt, og det er mørketall fordi politiet ikke nødvendigvis registrerer hatmotiv i de sakene som er anmeldt. Evt. kan en sak bli etterforsket som hatkriminalitet, men man kan ha glemt å hake av for hatkriminalitet i politiets system, og den vil derfor ikke komme med når vi tar uttrekk til denne statistikken. Det skal sies at det de siste årene har vært gjort en stor innsats for å sikre at alle anmeldelser med et mulig hatmotiv blir kodet som hatkriminalitet i politiets systemer. Likevel må vi ta høyde for at ikke alle anmeldelser hakes av.

For anmeldelsene identifisert i straffesaksregisteret gjennom utvalgskriteriene beskrevet over, er alle dokumenter i saken lest. Det er vurdert hvorvidt anmeldelsene som er haket av for hatkriminalitet faktisk er hatkriminalitet, eller om de er feilregistrert⁶. Det er registrert 192 anmeldelser av hatkriminalitet i 2017 mot 165 i 2016, 133 i 2015 og 64 i 2014⁷.

I de 192 anmeldelsene er det registrert 148 unike fornærmede. Det er personer, men i noen tilfeller er det og organisasjoner eller bedrifter. Noen av dem er registrert som fornærmet i mer enn ett forhold.

I flere anmeldelser er det registrert mer enn én fornærmet. Det innebærer at det i 2017 ble registrert 198 forhold som fornærmet for hatkriminalitet. Det er disse 198 forholdene som er utgangspunkt for denne kartleggingen.

Som beskrevet også i tidligere rapporter: Det kan for eksempel være slik at en person A og B sitter på en café. Person C kommer bort til person A, tilsynelatende uprovosert, og løfter ham opp etter krigen, spytter ham i ansiktet, og sier til person A og B før han forlater cafeen "Jævla Niggere, jeg hater dere alle sammen, dere ødelegger landet mitt. I natt skal dere dø". Når person A kommer for å anmelde denne hendelsen vil saken kunne inneholde ett forhold på hatefulle ytringer, ett på trusler og ett på kroppskrenkelse- altså tre forhold på en og samme hendelse. I noen tilfeller vil også person B registreres inn på samme anmeldelsesnummer, og saken vil dermed inneholde forhold som gjelder denne personen også. I andre saker vil det kunne opprettes unike anmeldelser – en for hver person.

Det er på en slik bakgrunn det er relevant å gjøre oppmerksom på at det er registrert 192 anmeldelser, med 148 unike fornærmede. Til sammen ble det registrert 198 straffbare forhold som fornærmet.

Vedrørende begrepet gjerningsperson, så er det viktig å presisere at dette brukes om personer som har status som mistenkt, siktet eller domfelt. Mindretallet av de som omtales som gjerningspersoner i denne rapporten var kjent skyldig på det tidspunktet uttrekket ble foretatt, noen vil være frikjent og flere saker er henlagt. Kategorien sier derfor svært lite, utover at vedkommende ble REGISTRERT som gjerningsperson i anmeldelsen. I nevnte kapittel 3.6 om gjerningspersoner kan vi derfor ikke slå fast hva som kjennetegner de som begår hatkriminalitet, det eneste vi kan peke på er variabler som beskriver de som blir *anmeldt* for hatkriminalitet.

⁶ Det er, etter opprettelsen av hatkrimgruppen på Manglerud, ikke mulig for rapportskriver å si hvor mange saker som ble feilkodet i 2017. Dette fordi hatkrimgruppen på Manglerud i løpet av året fortløpende avkoder evt saker som feilaktig er ført som hatkriminalitet.

⁷ Dersom det finnes anmeldelser mot ansatte i Oslo politidistrikt for en hendelse begått i tjenesten, vil disse som hovedregel ikke være inkludert i vår statistikk da slike saker blir sendt til spesialenheten.

I rapporten er forholdene kategorisert ut fra ulike typer av hatkriminalitet, basert på grunnlag⁸. Av og til kan en anmeldelse gjelde hatkriminalitet i flere kategorier, eksempelvis både etnisitet og seksuell orientering. Det er i disse tilfellene valgt hovedkategori etter det mest fremtredende grunnlaget i saken.

Kategoriseringen skjer etter en helhetsvurdering. Ofte vil det være fornærmedes ord som ligger til grunn for kategoriseringen, men det kan også være ut fra hva vitner eller gjerningsperson forklarer. Dersom fornærmede mener man har blitt utsatt for hatkriminalitet, skal det alltid veie tungt i forhold til koding av det anmeldte forholdet⁹.

Et klassisk eksempel er der fornærmede er blitt slått av mistenkte. Fornærmede kan hevde at mistenkte sa noe negativt om gruppen han tilhører, og at dette er årsaken til slaget (eks at det skal ha blitt sagt nigger, homo, krøpling, jøde el lign). Mistenkte kan benekte dette og forklare slaget med at han ble provosert av noe fornærmede sa, men fornærmedes *grunnlag for anmeldelse* var som han forklarte, og vi vil da kategorisere dette som hatkrim. Etterforskningen må så vise om dette var hatkrim eller ikke. Et annet eksempel kan være at fornærmede ikke har sagt noe om hatmotiv, men vitner kan ha forklart at mistenkte ropte skjellsord om gruppen fornærmede tilhører. Saken vil da kodes som hatkrim, og så må etterforskningen videre avdekke hva som skjedde.

Rapporten viser altså anmeldte hendelser som er kodet som hatkriminalitet. Det kan forekomme at etterforskning vil vise at dette ikke var tilfelle. Det vil likevel bli stående med kode hatkriminalitet, da denne statistikken gir et innblikk i hvilke saker som er anmeldt som hatkriminalitet. Dette er ikke unikt, men vil gjelde også i andre typer politistatistikk som ser på anmeldte saker.

Likeledes kan en sak være anmeldt som kroppskrenkelse, men i løpet av etterforskningen kommer det frem at mistenkte valgte seg ut vedkommende fordi mistenkte er svært negativ til gruppen fornærmede tilhører. Saken kan da kodes som hatkrim i løpet av etterforskningen. Dersom et forhold skjedde i 2017, men først i 2018 ble det klart at det her dreier seg om hatkriminalitet, vil dette forholdet ikke komme med i denne rapporten da vi ser på forhold anmeldt og kodet som hatkriminalitet i 2017.

Denne rapporten viser altså kun saker som ved uttrekksdato var kodet som hatkriminalitet, men ovenstående eksempler viser dilemma i disse sakene i forhold til blant annet doble mørketall.

⁸ Det er fire grunnlag som vist i definisjonen: Etnisitet, religion, homofil orientering og nedsatt funksjonsevne. Vi har i oversikten videre valgt å bruke betegnelsen LHBT – Lesbisk, homofil, bifil og trans i stedet for homofil orientering. Dette forklares nærmere under kapittelet om grunnlag.

⁹ Dersom fornærmede mener det er hatkrim, men det ikke finnes noen holdepunkter for dette, vil forholdet ikke nødvendigvis kodes som hatkrim.

3 Statistikk

3.1 Antall forhold og grunnlag

Totalt er det 198 forhold som er kodet som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017. Det er grunn til å tro at dette er et minimumstall, og at mørketallene kan være høye. Til sammen fordeler forholdene seg slik på de ulike kategoriene:

Tabell 1. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, fordelt etter grunnlag, sammenlignet med 2016 og 2015. Absolutte tall og prosent

Grunnlag	Antall	Antall	Antall	Prosent	Prosent	Prosent
	2017	2016	2015	2017	2016	2015
LHBT ¹⁰	46	41	33	23%	23%	23%
Etnisitet	104	108	70	52%	62%	49%
Religion	43	24	40	22%	14%	28%
Nedsatt funksjonsevne	5	2	0	3%	1%	0
Totalt	198	175	143	100%	100%	100%

I hatkrimrapporten for 2016 skrev vi: "Det mest iøynefallende er den andelsmessige økningen for etnisitet og den tilsvarende reduksjonen for religion"¹¹. I årets rapport kan vi slå fast at det mest iøynefallende er den andelsmessige økningen for religion og den tilsvarende reduksjonen for etnisitet.

I praksis er det imidlertid slik at disse to grunnlagene ofte går i hverandre. I noen av forholdene vil det være uklart hva det mest fremtredende hatmotivet er. Eksempelvis vil gjerningspersonen kunne ha sagt noe slik som "Jævla nigger – kom deg tilbake til Afrika din IS-terrorist, Norge for nordmenn", eller omvendt "Din muslimske faen – kom deg tilbake til Afrika der terrorister hører hjemme". Den første fremhever etnisiteten, den andre religionen, men vi ser klart at disse to går i hverandre. Det er også eksempler på at gjerningspersonen ikke er så nøye med hverken geografi eller religion, som når man kaller en sikh for en IS-terrorist, og ber vedkommende komme seg tilbake til Irak. I denne statistikken må vi velge det mest fremtredende motivet, men i etterforskningen vil se på begge grunnlagene.

Det er likevel interessant å merke seg at i reelle tall har grunnlag religion nærmest doblet seg fra 2016 til 2017, fra 24 til 43 forhold. Sammenligner vi med 2015, ser vi imidlertid at det da var 40 forhold. Vi må følge med fremover for å se om dette går i bølger, eller om 2016 var et unntaksår. Som vi straks skal se, er islam det klart største undergrunnlaget i kategorien religion, og hvor langt de fleste forholdene er knyttet til antatt hatmotiv mot muslimer.

Dersom vi slår sammen etnisitet og religion ser vi at forholdstallene er stabile over tid. LHBT ligger fremdeles på 23% av forholdene. Nedsatt funksjonsevne er fortsatt det grunnlaget som har færrest forhold, men 5 forhold er det høyeste registrert i Oslo. Her er det likevel grunn til å tro at det er en stor jobb å gjøre for å avdekke mørketall¹². Flere har pekt på at saker som

¹⁰ LHBT står for Lesbisk, Homofil, Bifil og Trans

¹¹ <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/oslo/rapporter/anmeldt-hatkriminalitet-oslo/anmeldt-hatkriminalitet-i-oslo-2016-pdf>

¹² Se blant annet <http://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/paa-like-vilkaar>

kunne være kodet som hatkriminalitet muligens blir etterforsket som straffbar handling mot særlig sårbare personer¹³. Det er behov for ytterligere fokus på dette området fremover.

I og med at antall anmeldelser av hatkriminalitet fremdeles er lavt, er det vanskelig å tolke svingningene i tallene, og umulig å si noe sikkert om den utviklingen vi ser. Vi har ikke grunnlag for å si at økningen i antall forhold kodet som muslimhat skyldes en generell økning i muslimhat i Oslo. Vi kan derfor heller ikke si noe sikkert om hvorvidt negative omtaler av muslimer i det offentlige rom slår ut i vår statistikk. Det eneste vi kan konstantere er at vi har en økning i denne type anmeldelser. Dette kan skyldes at personer som opplever denne type hat har blitt mer tilbøyelig til å anmelde. Det kan også bety at det reelle tallet er langt høyere for 2017 enn andre år, men at kun et fåtall anmelder.

Vi har grunn til å anta at den samlede økningen i antall anmeldte forhold til en viss grad kan forklares med politiets egeninnsats. Dette på bakgrunn av at stadig flere av anmeldelsene opprettes av politiet på stedet, men også på grunn av at vi i Oslo har en egen hatkrimgruppe som etterforsker disse sakene. Det gjør at fenomenet blir kjent og at fornærmede vet at det er mulig å anmelde. Det er også flere av de frivillige organisasjonene som har påpekt at hatkrimgruppen har vært med på å bygge tillit til personer som ellers ikke ville tatt kontakt med politiet. Likevel vet vi, blant annet på bakgrunn av tilbakemeldinger fra frivillige organisasjoner, at flere velger å ikke anmelde. Politiet må derfor fortsette arbeidet med å sikre god etterforskning i denne type saker for å bygge tillit.

3.1.1 Grunnlag etnisitet

Også i denne rapporten er det laget underkategorier for de ulike grunnlagene, og vi starter med å se nærmere på grunnlaget etnisitet.

I flere av forholdene er det tydelig at gjerningspersonen legger vekt på at vedkommende er "utlending" – og at kontinentbakgrunn spiller liten rolle. Kontinentbakgrunn kommer likevel inn i noen forhold da det er sagt "neger", "pakkis", "guling" osv – som indikerer kontinentbakgrunn. Der hvor det kun er sagt generelle skjellsord som utlending – og det er umulig å finne henvisning til kontinent – er det kategorisert "uspesifisert utenlandsk". Ellers er det underkategorier "Anti Asia" og "Anti Afrika", "Europa utenom Norge". Kategorien "Norsk" vil si hatkriminalitet motivert av at noen er eller oppfattes som, etnisk norsk, og at man ikke liker "norskinger".

«Internnorsk» vil si at man som etnisk norsk utsettes for hatkrim fordi man beskyldes for å ha sviktet sin etnisitet ved for eksempel å ha giftet seg med en person med afrikansk opprinnelse. Det kan også være etnisk norske personer som har talt positivt om innvandring, flyktninger osv, og som opplever trusler eller vold på grunn av sine meninger. Man blir altså oppfattet som å ha "sviktet den norske kultur". En sak fra 2017 er en kvinne som har mottatt mail der hun beskrives som landssviker fordi hun "forsvarer det flerkulturelle". I mailen står det at hun ikke må føle seg trygg og ikke kan forvente å slippe så lett unna, og at hun er lagt til liste over forrædere på nett.

Vi har også kategorien «internetnisk». Et eksempel på dette kan være at en person fra Midt-Østen blir truet eller slått fordi vedkommende har giftet seg med en etnisk norsk person –

¹³ Blant annet Ido.no og organisasjonen Stopp diskrimineringen, samt Menneskerettighetsalliansen

altså blitt «for norsk» og ikke er tro mot «sine». Det er svært få slike anmeldelser og i 2017 var det ingen i denne kategorien.

Oslo politidistrikt har tatt til orde for at man bør opprette et eget grunnlag "antisemittisme". I 2017 var det ingen nasjonal koding på dette grunnlaget, og etter samråd med Det mosaiske trossamfunn har Oslo politidistrikt valgt å kode forhold vedrørende antisemittisme under etnisitet, og deretter ta det ut som eget undergrunnlag ved manuell gjennomlesing av alle sakene. Det kan innvendes at dette er upresist, i og med at antisemittisme kan ramme personer som ikke er etniske jøder. Samtidig er svært mange jøder ikke-troende – og da blir det også upresist å kategorisere disse sakene under grunnlaget Religion.

Det samme gjøres for antisiganisme – hets mot Rom-personer. I 2017 var det 6 forhold kodet som antisiganisme og 2 som antisemittisme.

Tabell 2. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017 i kategorien etnisitet, med underkategorier, sammenlignet med 2016 og 2015. Absolutte tall.

Underkategorier Etnisitet	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Antisemittisme	2	6	4
Antisiganisme	6	0	4
Anti Asia ("pakkis", "guling" mm)	13	19	24
Anti Afrika ("neger", afrikaner mm)	27	29	28
Uspesifisert "utenlandsk"	48	45	5
Europa utenom Norge (polakk osv)	0	1	2
Norsk	1	1	2
Internorsk (sviker, forræder mm)	6	2	0
Samisk	0	0	1
Midt-østen (araber mm)	1	2	0
Internetnisk (Blitt "for norsk" mm)	0	3	0
Totalt Etnisitet	104	108	70

Også i 2017 skiller kategorien "uspesifisert utenlandsk" seg ut - nær halvparten av forholdene under etnisitet tilhører denne underkategorien.

Disse sakene kjennetegnes ved mishagsytringer som er knyttet spesifikt til at det er "utlendinger" som ikke tolereres. Et eksempel fra 2017 er de to personene som gikk inn på utested og ropte ulike rasistiske ord til de som var der. Blant ytringene var "jævla utlendinger". Politiet kom til stedet og tok kontroll på de to, men de fortsatte å rope, særlig til en kvinne som var der, at hun "ikke hører til her", "det er vårt land", "dra dere tilbake der dere kommer fra".

3.1.2 Grunnlag religion

I år som tidligere år angår tilfellene med **religiøst motivert** hatkriminalitet, med få unntak, islam. Hele tre av fire forhold under religiøst motivert hatkriminalitet, er saker knyttet til Islam. Som sagt tidligere, kan økningen i kategorien religion skyldes at kategoriene etnisitet og religion ofte går i hverandre.

Tabell 3. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017 i kategorien religion, med underkategorier, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall.

Underkategorier Religion	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Islam	33	19	32
Islam ulike retninger	3	2	3
Frafallen Islam	1		
Kristendom	5	2	4
Annet/ religion generelt	1	1	1
Totalt Religion	43	24	40

Sakene i underkategori "Islam" gjelder personer som opplever seg utsatt for hatkriminalitet fordi de er muslimer eller oppfattes som muslimer, av personer fra andre religioner enn islam, og kategori "kristendom" det samme for kristne. Under annet er det i 2017 en anmeldelse fra en som tilhører sikhismen. Et eksempel på underkategorien "Islam" fra 2017 er en person som ble nektet mer å drikke på bar. Han truet dermed bartenderen med kniv, sa "jævla muslim", og var tydelig på at muslimer nekter folk å drikke, og skrek at bartenderen skulle ha seg ut av landet¹⁴.

Kategorien "Islam ulike retninger" gjelder at man tilhører ulike retninger innen Islam. Eksempel fra 2017 er at en som tilhører Ahmadiyya anmelder hatkrim fra en person som oppgir å være Sunni-muslim. Det kan også være saker der man ikke ansees for å være "god nok" muslim. I en anmeldelse fra 2017 mener fornærmede at hun er utsatt for en straffbar handling fordi mistenkte ikke godtar at fornærmede ikke lenger er troende, men betegner seg som sekulær.

¹⁴ For flere eksempler, se kapittel 4

3.1.3. Grunnlag LHBT

LHBT står for Lesbisk, homofil, bifil eller transperson. Dette grunnlaget har ligget jevnt på ca en fjerdedel av anmeldelsene de siste årene, med Homofil som den største underkategorien.

Tabell 4. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017 i kategorien LHBT, med underkategorier, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Underkategorier LHBT	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Homofil	25	33	25
Homofil etnisk/religion	7		
Lesbisk	7	3	4
Bifil	0	1	0
Kjønnsuttrykk/Kjønnsidentitet	6	4	4
Totalt Seksuell orientering	46	41	33

Underkategorien Homofil etnisk/religion er ny i år, og viser til at det i forholdet er vektlagt at det er nettopp kombinasjonen av ens etniske bakgrunn og seksuelle orientering som er motiv for den straffbare handlingen. Et eksempel er at den fornærmede i en sak har bakgrunn fra et afrikansk land og mener at mistenkte ikke tåler at noen fra dette landet kan være homofile. Da det i år var flere slike saker har vi valgt å skille dem ut som egen kategori. Ikke alle saker der fornærmede har annen etnisk bakgrunn, og er homofil, havner i denne kategorien. Det må være uttrykkelig poengtert av fornærmede selv, eller andre, at det nettopp er kombinasjonen mellom seksuell orientering og etniskitet som er mistenktes motiv for den straffbare handlingen.

Et eksempel fra 2017 er den fornærmede som hadde vært på byen med en kompis. Han gikk inn et sted for å få seg litt mat. Der møtte han andre med bakgrunn fra samme afrikanske land som han selv. De skal ha sagt på deres felles språk, som ikke var norsk, at "Du er homo", "Du fortjener ikke å leve", og "Du gjør skam på oss". Fornærmede ble slått ned, ramlet i bakken og ble sparket flere ganger mens han lå nede. Han fikk blant annet brudd i kjeven. Til tross for sikring av video og avhør av mange vitner klarte ikke politiet å identifisere gjerningspersonene. Det er fornærmedes forklaring og vitner som ligger til grunn for beskrivelsen av hendelsesforløpet. Fornærmede er klar på at gjerningspersonene mente at "såanne som han" med hans etniske og religiøse bakgrunn, ikke kan være homofile.

Når det gjelder kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk: Foreløpig er ikke transpersoner gitt et uttrykkelig vern i straffeloven, men etter Oslo politidistrikt sitt syn faller de under straffelovens § 77 bokstav i, ; "grupper med et særskilt behov for vern". Oslo politidistrikt mener fortsatt at det kan være ønskelig at kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk skal settes opp som et eget hovedgrunnlag på sikt, da det kan bidra til å tydeliggjøre at dette er knyttet til identitet og ikke til seksualitet. Oslo politidistrikt har dessuten ved flere anledninger tatt til orde for at lovgiver bør gi transpersoner et uttrykkelig vern og at kjønnsuttrykk/ kjønnsidentitet bør tas inn i kjernebestemmelsen om hatkriminalitet i straffeloven §§ 185 og 186.

I 2017 ble det registrert 6 forhold på kjønnsuttrykk/ kjønnsidentitet. Noen av forholdene omhandler trakassering på sosiale medier, andre er knyttet til hendelser på utesteder der det fremkommer svært nedsettende kommentarer om transpersoner. I ett forhold er det en fjern bekjent som plager fornærmede både i det fysiske offentlige rom og på nett.

3.1.4. Grunnlag nedsatt funksjonsevne

Det er som tidligere nevnt grunn til å anta store mørketall for hatkriminalitet mot personer med nedsatt funksjonsevne. Det er likevel slik at fem forhold er det høyeste antall registrert i Oslo fra denne kategorien av hatkriminalitet.

Tabell 5. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017 i kategorien Nedsatt funksjonsevne, med underkategorier, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Underkategorier Nedsatt funksjonsevne	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016
Fysisk nedsatt funksjonsevne	2	0
Psykisk nedsatt funksjonsevne	2	
Nedsatt funksjonsevne etnisk	1	
Totalt nedsatt funksjonsevne	5	0

Nettopp på bakgrunn av antakelsen om mørketall, er det behov for mer kunnskap på dette feltet. Det er nødvendig å løfte kunnskapsnivået om hatkriminalitet mot personer med nedsatt funksjonsevne og hvilken form dette kan ta. Dette må skje i politiet, blant personer med nedsatt funksjonsevne og i samfunnet for øvrig.

Vi skal se på noen av anmeldelsene som er kommet i 2017. Den første er en sak der fornærmede ikke fikk med seg skrivefolk på møte, noe han var avhengig av. Fornærmede ønsket å anmelde brudd på tilrettemeldingsplikten til politiet. Dette er et forhold som faller utenfor straffeloven, og som derfor rettmessig skal behandles av likestillings- og diskrimineringsombudet. Saken er henlagt da det ikke anses som brudd på straffeloven.

En annen sak som er henlagt som intet straffbart forhold er en anmeldelse mot barnevernet. Melder viser til et TV2 intervju der melder mener barnevernet har anbefalt psykisk utviklingshemmede å sterilisere seg og at de ikke bør få barn. Melder mener at dette er brudd på straffelovens diskrimineringsparagraf, men politiet mener dette ikke rammes av straffeloven.

I begge disse anmeldelsene er det grunn til å presisere følgende: Politiet sier ikke at det ikke har forekommet diskriminering. Politiet tar heller ikke stilling til hvorvidt slike handlinger er krenkende eller ikke. Det politiet imidlertid gjør er å se disse forholdene opp mot straffeloven, og konkluderer med at det her ikke foreligger brudd på straffeloven.

Så er det et forhold som fremdeles er under etterforskning. I den ene anmeldes en person som i en artikkel blant annet har skrevet: "De som har Downs, vil aldri kunne leve fullverdige liv, uansett hvor mye vi som samfunn legger til rette for det." «En person med Downs syndrom trenger hjelp og er en økonomisk belastning for samfunnet.» «Rent subjektivt og hedonistisk kan kanskje personer med Downs ha gode liv, men jeg tviler sterkt på at noen ville valgt å ha Downs heller enn å være homofile.» Dette forholdet er ikke avgjort enda.

Neste er et forhold som ble først som nedsatt funksjonsevne på anmeldelsestidspunktet, men som fornærmede selv mener er på grunnlag etnisitet, noe etterforskningen har understøttet. Den ble likevel på anmeldelsestidspunktet kodet nedsatt funksjonsevne av politiet og står derfor som denne kategorien i denne rapporten. En kvinne har et barn med autisme som av og til gråter og hun beskriver at barnet har "større faktorer enn vanlig for barn i hans alder", og i perioder gråter en del. To naboer i samme oppgang har ved flere anledninger vært svært

truende og sagt blant annet "Din jævla neger, oppdra barna dine riktig". De angriper mors udugelighet og har som "løsning på problemet" foreslått at familien skal "dra dere tilbake der dere kommer fra" og kommet med flere rasistiske kommentarer til mor.

Den siste anmeldelsen er en nabokonflikt som er henlagt. Det er to svært ulike fortellinger fra mistenkte og fornærmede. Fornærmede mener at hun plages for sin nedsatte funksjonsevne ved at det kastes sneiper på terrassen hennes og hun behandles generelt nedsettende, mens naboen påpeker at det er fornærmede som er problemet, og ikke retter seg etter borettslagets retningslinjer. Vitner er avhørt, men politiet har ikke klart å bevise verken fornærmede eller mistenktes historier. Saken er derfor henlagt på bevisets stilling.

3.2 Type lovbrudd

I følgende tabell er lovbruddene i hatkriminalmeldelsene i Oslo i 2017 gruppert etter ulike typer:

Tabell 6. Type lovbrudd, fordelt på statistikkgrupper, i forhold registrert som hatkriminalitet, Oslo politidistrikt i 2017, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Ulike typer lovbrudd ¹⁵	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016	Antall forhold 2015
Diskriminering	8	4	3
Hatefulle ytringer	71	71	41
Ordensforstyrrelse/ Ord.frst. i selvforskyldt rus	5	5	1
Trusler / Trusler med kniv el annen redskap	16	12	22
Grove Trusler	2	4	0
Kroppsskade/ Kroppskrenkelse	50	45	35
Legemsbeskadigelse/Kroppsskade/Grov kr.skad	2	5	13
Drap forsøk	0	1	0
Skremmende Hensynsløs adferd	29	19	22
Forulemping av tjenestemann	1	2	0
Vold mot særskilt utsatte yrkesgrupper	2	2	0
Skadeverk/ Grovt skadeverk	5	4	0
Åndsverkloven	5		
Annet	2	0	1
Totalt	198	175	143

De to største lovbruddstypene er Hatefulle ytringer og Kroppsskade/kroppskrenkelser. Antall forhold som gjelder hatefulle ytringer (71) er på nivå med 2016, men en klar økning fra tidligere år. I 2015 var det 41 og i 2014 var det 15 forhold registrert som hatefulle ytringer. Før 2014 var det så å si ingen anmeldelser av hatefulle ytringer (den gamle strl §135a, nye strl § 185).

Det er stor grunn til å anta at denne økningen skyldes et økt fokus på opplæring av ansatte i hatkriminalitet i Oslo politidistrikt, økt fokus hos organisasjoner på å anmelde slike saker, og at hatkrimgruppen på Manglerud politistasjon har medført både økt kompetanse og fokus på

¹⁵ Kodeverket for lovbrudd ble endret med ny straffelov høsten 2015, og kombinasjonen av nye og gamle statistikkgrupper er uoversiktlige å forholde seg til. Vi har valgt å lage egne, sammenslåtte kategorier for ulike typer lovbrudd som tilnæringsvis beskriver det samme.

å kode disse forholdene riktig, og på å iverksette dem. Den største forskjellen er nok at politiet har en bevissthet på at dersom det i en hendelse har forekommet en hatefulle ytring, så opprettes det en egen anmeldelse på dette. Eksempelvis: Dersom en person ble slått ned og samtidig kalt mange nedsettende ord på bakgrunn av sin etnisitet, så vil det nå opprettes en anmeldelse på volden/kroppskrenkelsen, og en anmeldelse på den hatefulle ytringen.

Ellers fordeler anmeldelsene seg over et stort spekter av lovbrudd. Blant sakene i 2017 var det hendelser hvor fornærmede ble hardt skadet, og der sakene krevde omfattende etterforskningssteg. Hovedtyngden av forholdene er likevel i saker der straffereaksjonen normalt er forelegg eller svært lav straff. I 26 av forholdene er det oppgitt at fornærmede måtte til lege eller sykehus som en følge av handlingen de ble utsatt for. I langt flere forhold oppgir fornærmede at hendelsen har vært svært belastende for dem. Noen sliter med søvn og kjenner på utrygghet.

Nytt i 2017 er 5 forhold etter åndsverkloven. Dette kan vi komme til å se mer av fremover. Det er blant annet forhold som går på nettsteders publikasjon av bilder som enten er manipulert eller man mener de er tatt ut av sin sammenheng.

Igen kan det være grunn til å minne om at oversikten bygger på anmeldte hendelser og ikke nødvendigvis speiler de faktiske forhold. Det kan være at man lettere anmelder legemsfornærmelser enn for eksempel hatefulle ytringer. Langt de fleste forhold som gjelder hatefulle ytringer er opprettet av politiet.

3.3 Hvem anmelder

Oslo politidistrikt har de siste årene satset på opplæring av ansatte på temaet hatkriminalitet for å få en bedre registrering. Doble mørketall er som tidligere nevnt et fenomen i disse sakene. Det vil altså si at man har mørketall både fordi forholdene ikke blir anmeldt til politiet, og fordi hatmotivet ikke fanges opp i de saker som blir anmeldt. Det er derfor et mål at politiet skal bli flinkere til å fange opp hatkriminalitet, både når anmeldelsene er skrevet av politiet, og når fornærmede kommer for å anmelde et forhold.

Distriktet har dessuten jobbet med å spre kunnskap i befolkningen om fenomenet hatkriminalitet, både via medier, men også i direkte kontakt med frivillige organisasjoner og andre som representerer eller jobber opp mot særlig berørte grupper. Det har dessuten vært økt mediefokus på fenomenet de siste årene, flere politikere har engasjert seg, og flere organisasjoner og institusjoner jobber med å spre kunnskap.

Det er derfor interessant å se hvordan sakene fordeler seg på hvem som har anmeldt forholdet – om det er politiet eller publikum selv som har anmeldt, og hvordan dette har endret seg over tid. Et mål har vært at politiet selv skal skrive flere anmeldelser for hatkriminalitet.

Tabell 7: Anmelder i forholdene registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017 sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall og prosent.

Hvem anmelder	Antall 2017	Andel 2017	Antall 2016	Andel% 2016	Antall 2015	Andel% 2015
Fornærmede	103	52%	89	51%	94	66%
Politiet	93	47%	83	47%	48	33%
Publikum	2	1%	3	2%	1	1%
Totalt antall forhold	198	100%	175	100%	143	100%

Mens politiet i tidligere år stod for en lav andel av anmeldelsene, økte dette til 47% i 2016 og det holder seg der i 2017. I faktisk antall har politiets anmeldelser økt fra 83 i 2016 til 93 i 2017. Dette kan indikere at politiet i større grad enn tidligere fanger opp eventuelt hatmotiv i den aktuelle straffesaken, og deretter både oppretter en anmeldelse og koder saken riktig. I og med at politiet skal prioritere disse sakene, kan det og se ut til at politiet selv skriver anmeldelser i noen saker der man nok tidligere ville bedt fornærmede selv ta kontakt med politivakta for å få opprettet en anmeldelse. Det betyr ikke at man ikke lenger har doble mørketall, men det kan bety at man har langt større fokus på og kunnskap om hatkriminalitet i Oslo politidistrikt enn tidligere. Likevel var økningen langt større fra 2015 til 2016, da man hadde et forsterket fokus på opplæring, enn fra 2016 til 2017. Det er også mange nyansatte som ikke har fått delta i heldags operativ trening. Likevel ser det ut til at kunnskapen om hatkriminalitet er langt større i Oslo politidistrikt nå enn for bare noen få år siden.

3.4 Åsted

Hatkriminalitet skjer i private sammenhenger, i det offentlige rom og via medier. Med ”medier” mener vi her sosiale medier, internett, aviser, men også telefon og mail er definert inn i denne kategorien. Dette for å skille det fra ansikt-til-ansikt møter.

Tabell 8: Åsted i forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017, etter gruppert åsted og underkategorier av åsted, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Gruppert Åsted	Underkategorier av åsted	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Medier	Sosiale medier (facebook, nettsteder)	17	10	13
	Telefon/ Mail/ Brev	10	16	7
	TV/ Avis	1	1	2
Medier totalt		28	27	22
Nabolag	Leilighet	5	1	1
	Offentlig transport/ Taxi	8	13	4
	Offentlige rom	49	40	21
	Oppgang	11	11	14
Nabolag totalt		73	65	40
Sentrum	Offentlig kontor	0	1	0
	Offentlige rom	35	33	44
	Offentlig transport/ taxi	2	3	4
	Utested ***	26	32	11
Sentrum Totalt		63	69	59
Skole Arbeid	Arbeid**	34	14	21
	Skole*	0	0	1
Skole/Arbeid totalt		34	14	22
Totalt		198	175	143

*Saken kan ha startet på en skole, men skole var ikke åsted i noen av tilfellene i 2017.

**Av disse var flere forhold i tilknytning til taxinæringen, utesteder eller offentlig transport, dvs at en sjåfør eller utestedsansatt er oppført som fornærmet i saken, se forklaring i teksten

***Utested kan være serveringsteder og barer, men også storkiosker er lagt inn her.

Medier er åsted i kun 14 % av forholdene – så å si det samme som i de tre foregående årene. Det er grunn til å anta at det reelle antallet er langt høyere enn 28 forhold, og at det her er store mørketall. Det at man kun har 17 forhold knyttet til sosiale medier bør sees nærmere på. Det skyldes nok lav anmeldelsestilbøyelighet hos publikum, men sier også noe om at Oslo politidistrikt ikke har opprettet mange slike saker selv. Fokuset er fremdeles på etterforskning av saker som kommer inn, og ikke på aktiv patruljering av nettet med tanke på å avdekke hatkriminalitet. Mye av dette arbeidet ligger for øvrig hos Kripos og til en viss grad hos PST. Kripos opererer den nasjonale tipsknappen på hatkriminalitet og de oversender flere saker til politidistriktene hvert år. Imidlertid er det bare et marginalt antall slike forhold som sendes Oslo politidistrikt. Det vil si at i flertallet av de mulige hatkrimsakene Kripos undersøker (som går på trusler, hatefulle ytringer på nett), så er ikke gjerningspersonen bosatt i Oslo.

Det er en utvikling i politi-Norge på nettopp politiets tilstedeværelse på nett. Politidirektoratet har i flere dokumenter fremhevet dette som et viktig satsingsområde for politiet fremover, og Kripos har økt fokuset sitt betraktelig på hatefulle ytringer på nett bare det siste året. Det faller utenfor denne rapporten å gå nærmere inn på denne satsingen. I denne omgang konstanterer vi bare at antallet anmeldte hatkrimforhold i Oslo, der åstedet er sosiale medier, er så lavt at det er grunn til å anta store mørketall.

Kategorien "offentlig rom" favner naturlig nok vidt, men de fleste anmeldte hendelser skjedde på åpen gate, på vei til eller fra hjemsted, i sentrumsgater til og fra fest, eller på åpne plasser som en park eller lignende. "Nabolag" er en vid definisjon, det kan være rett utenfor bosted, men også på nærbutikk eller i nærheten av bosted. "Sentrum" er definert som sentrumskjernen, men inkluderer også Nedre Grünerløkka og nedre del av Majorstua der det er mange utesteder, samt sentrumsområder i Asker og Bærum.

Vi har valgt å ta ut utesteder og offentlig kommunikasjon som egne kategorier - men: Under kategorien "Arbeid" er det også flere hendelser som har skjedd enten i offentlig kommunikasjon som buss, i taxi eller på utesteder. I disse tilfellene har fornærmede enten arbeidet som sjåfør eller på utestedet. Dersom fornærmede har befunnet seg eksempelvis på et utested eller på en buss eller i taxi da forholdet skjedde, så er det kategorisert som "Sentrum/Utested" eller "Nabolag/Offentlig transport".

Det er ikke så stor forskjell på hvor lovbruddet finner sted når man ser på de ulike kategoriene av hatkriminalitet.

Tabell 9. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017, etter grunnlag, og gruppert åsted, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert Åsted	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Medier	7	6	3
	Nabolag	17	15	7
	Sentrum	21	19	22
	Skole arbeid	1	1	1
LHBT Totalt		46	41	33
Etnisitet	Medier	10	18	11
	Nabolag	38	37	24
	Sentrum	33	42	21
	Skole Arbeid	23	11	14
Etnisitet Totalt		104	108	70
Religion	Medier	8	3	8
	Nabolag	16	11	9
	Sentrum	9	8	16
	Skole Arbeid	10	2	7
Religion Totalt		43	24	40
Nedsatt funksjonsevne	Medier	3		
	Nabolag	2	2	0
Nedsatt funksjonsevne Totalt		5	2	0
Totalt antall forhold		198	175	143

Langt de fleste forholdene har åsted "Sentrum" og "Nabolag", uavhengig av hvilket grunnlag vi ser på. Tidligere var det slik at svært få LHBT-forhold skjedde i nabolag, de fleste var i sentrum. Dette er noe endret. Fremdeles er det slik at flere av LHBT-forholdene skjer på utesteder (11 forhold), men det utgjør bare 24% av LHBT-forholdene.

Det kan også være verdt å merke seg at i undergruppe "Etnisitet" har én av fire forhold gjerningsted "Arbeid", og da typisk i taxinæringen eller på utesteder.

3.5 Nærmere om fornærmede

Fornærmede i hatkriminaliteter er for 2017 som for tidligere år svært sammensatt med hensyn til alder, kjønn, statsborgerskap og fødeland. Når det gjelder kjønn får politiet i sine uttrekk opp det kjønnede vedkommende offisielt er registrert med. Siden antall forhold er så lavt, har vi imidlertid mulighet til å manuelt markere de sakene der fornærmede selv beskriver seg som transperson, og det er derfor gjort i år.

3.5.1 Kjønn/Institusjon

Tabell 10: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter kjønn, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Kjønn Fornærmede	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Mann	105	109	95
Kvinne	58	40	40
Transperson*	6	4	0
Offentligheten/organisasjon/firma	28	21	8
Ukjent	1	1	0
Totalt antall forhold	198	175	143

*Fornærmede er registrert som mann eller kvinne i politiets automatiske registre, men beskriver seg selv som transperson i avhør.

Fremdeles er det flest menn blant de fornærmede, men kvinneandelen er, som vi ser, økende. Kategorien "Offentligheten/organisasjon/firma" er en bred kategori. Denne inkluderer blant annet politiansatte med minoritetsbakgrunn som i forbindelse med sitt arbeid har vært utsatt for kroppskrenkelse eller hatefulle ytringer på bakgrunn av sin etnisitet. Et eksempel fra 2017 er da politiet ble tilkalt til et sted der en person som var svært utagerende ropte rasistiske kommentarer til forbigående. Vedkommende var generelt truende mot personer med minoritetsbakgrunn. Da politiet kom til stedet fortsatte han hetsen mot politibetjenten som har minoritetsbakgrunn og sparket og slo mot vedkommende. Det er i denne kategorien også eksempler på organisasjoner som har mottatt truende brev for sitt engasjement for eksempel i flyktningsaken. Kjønn/institusjon fordeler seg slik etter de ulike grunnlagene:

Tabell 11: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter grunnlag og kjønn, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Kjønn	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Kvinne	7	4	5
	Mann	31	32	28
	Transperson	6	4	0
	Offentligheten /org/firma	2	0	0
Etnisitet	Kvinne	25	29	24
	Mann	53	63	42
	Offentligheten/org/firma	25	16	4
	ukjent	1	0	0
Religion	Kvinne	23	5	11
	Mann	20	14	25
	Offentligheten/org/firma	0	4	4
Nedsatt funksjonevne	Kvinne	3	2	0
	Mann	1	0	0
	Offentligheten/org/firma	1	0	0
Totalt antall forhold		198	175	143

Det er fremdeles slik at det er flest menn blant de fornærmede, og særlig er dette tydelig på grunnlaget LHBT. Det kan ikke ut fra dette trekkes en konklusjon om at det er større sannsynlighet for å bli utsatt for hatkriminalitet dersom man er homofil sammenlignet med lesbiske – til det er tallene våre for små og usikre. Men det vi kan si er at denne tendensen har vært gjennomgående i alle år Oslo politidistrikt har ført statistikk, og at det i alle fall er langt flere anmeldelser på hatkriminalitet fra homofile enn fra lesbiske.

Det som utpeker seg i 2017 gjelder religiøst motivert hatkrim. I 2017 er en kvinner fornærmet i 23 av forholdene, altså 53% . I 2016 var kun 20% av de fornærmede i denne kateorien kvinner, i 2017 er det over 50% . Det er undergrunnlag Islam som dominerer. Flere av sakene er knyttet til kvinner som bærer hijab. Igjen – vi kan ikke på bakgrunn av så små tall si noe om trend, men bare konstantere at så lenge vi har ført statistikk har det aldri vært så mange kvinner som fornærmet i anmeldt religiøs hatkrim. Også i anmeldelser som gjelder nedsatt funksjonsevne er det flest kvinner blant de fornærmede men her er tallene svært lave.

3.5.2. Alder

Med hensyn til alder er det valgt ujevne intervaller – altså ikke eksempelvis tiårsintervaller, men etter om man er barn (under 18 år), ung (20-29 år), voksen (30–49 år) eller eldre (50 år og over). Dette er ikke et forsøk på å definere alle spreke 50+-åringer som eldre, men en erkjennelse fra tidligere års statistikk på at disse kategoriene ofte gir en annen mening enn tiårs-intervallene. I 2016 var halvparten av de fornærmede 29 år eller yngre, som i 2015, og da altså halvparten 30 år eller eldre. Dette har endret seg noe. I 2017 var 40% 29 år eller yngre, 60% var 30 år eller eldre. Kun 4% av de fornærmede i 2017 var 18 år eller yngre.

Tabell 12: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter aldersgrupper fornærmede, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Gruppert alder	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
18 og under	8	23	14
19-29	70	64	56
30-49	73	48	55
50 og over	17	16	8
Annet/ Offentlig/Organisasjon	30	24	10
Totalt antall forhold	198	175	143

Det er vanskelig å si noe om årsaken til at det er så få barn blant fornærmede. En nærliggende antakelse er knyttet til åsted. Vi har tidligere år sett at barn er fornærmet i saker knyttet til sosiale medier. Så lenge antallet anmeldelser av hatkrim på sosiale medier er så lavt, vil dette muligens vise seg i alderen på de fornærmede. Det kan være slik at dersom man aktivt går inn for å avdekke hatkriminalitet i sosiale medier, så vil man også finne flere barn og unge blant de fornærmede. Dette vet vi imidlertid for lite om. Nå skal det sies at det fremdeles er slik at mange av de fornærmede er i aldersgruppen 19-29 år (35%). Dette er ikke unikt for hatkriminalitet. Dette er en aldersgruppe som kommer høyt ut på fornærmedestatistikken for flere typer anmeldt kriminalitet. Den yngste registrerte fornærmede var 11 år, og den eldste var 75 år på gjerningstidspunktet.

Ser vi på gjerningssted knyttet til alder, ser vi at spredningen er ganske jevn, det er ikke noe som utmerker seg spesielt. Fordelt på faktiske forhold etter åsted fordeler det seg slik:

Tabell 13: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter gruppert alder og gruppert gjerningssted, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Alder fornærmede	Gruppert gjerningssted	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
18 år og under	Medier	1	4	2
	Nabolag	3	16	9
	Sentrum	4	3	2
	Skole arbeid	0	0	1
Barn totalt		8	23	14
19-29 år	Medier	9	5	9
	Nabolag	24	19	10
	Sentrum	19	34	31
	Skole arbeid	18	6	6
Unge totalt		70	64	56
30-49 år	Medier	10	9	6
	Nabolag	30	18	16
	Sentrum	25	17	20
	Skole arbeid	8	4	13
Voksne totalt		73	48	55
50 år og over	Medier	3	2	0
	Nabolag	5	7	2
	Sentrum	5	4	4
	Skole arbeid	4	3	2
Eldre totalt		17	16	8
Annet (off, org)	Medier	5	7	10
	Nabolag	11	5	0
	Sentrum	10	11	0
	Skole Arbeid	1	1	0
Annet totalt		30	24	10
Totalt antall forhold		198	175	143

Ser vi på alder knyttet til grunnlag finner vi samme tendens: Spredningen er ganske jevn. Igjen, som på kjønn, er det et unntak for grunnlaget religion. Her er langt de fleste av de fornærmede mellom 19 og 29 år, hele 55% av de fornærmede på grunnlag religion befinner seg i denne aldersgruppen.

Tabell 14: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter grunnlag og gruppert alder, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert Alder fornærmede	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Under 18	2	4	2
	19-29 år	20	22	13
	30-49 år	17	12	13
	50 og over	5	2	2
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	2	1	0
Etnisitet	18 og under	3	15	11
	19-29 år	25	32	23
	30-49 år	44	31	27
	50 og over	6	12	3
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	26	18	0
Religion	18 og under	3	4	1
	19-29 år	24	9	17
	30-49 år	9	5	15
	50 og over	6	1	3
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	1	5	0
Nedsatt Funksjonsevne	19-29 år	1	1	0
	30-49	3	0	0
	50 og over	0	1	0
	Annet/ Offentlig/Organisasjon	1	0	0
Totalt antall forhold		198	175	133 ¹⁶

3.5.3. Fødeland og statsborgerskap

Som i tidligere år er, det også en stor spredning i forhold til fornærmedes fødeland og statsborgerskap. De fornærmede er født i minst 39 ulike land¹⁷. Gruppert er det slik:

Tabell 15: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017, etter gruppert fødeland fornærmede, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Gruppert Fødeland	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Afrika	46	35	23
Asia u/ Midt-Østen	16	17	16
Midt-Østen	21	4	10
Amerika/Sør-Amerika	8	3	0
Vest-Europa u/ Norge	5	3*	13*
Øst-Europa *	8		
Norge	48	46	62
Org/inst/annet	28	21	8
Ukjent ¹⁸	18	46	11
Totalt antall forhold	198	175	143

*Se kommentar i tekst under om Øst Europa

¹⁶ 10 forhold er organisasjoner/offentlighet og i 2015 var dette en samlekategori som ikke ble ført på undergrunnlag/alder. I 2016 og 2017 er slike forhold sortert etter ulike grunnlag, men de står selvsagt uten alder.

¹⁷ I 18 forhold er fødeland ukjent, det kan derfor være flere enn 29 unike land.

¹⁸ Ukjent betyr ikke annet enn at fødeland ikke er lagt inn i registreringen av fornærmede. Det er ikke slik at fødeland dermed er ukjent for politiet, men at rapportskriver ikke får dette ut i uttrekket.

Selv om fornærmede i flertallet av forholdene er født utenfor Norge, er Norge det fødelandet som oftest oppgis. Dette viser seg også når vi ser på de ulike grunnlag, med unntak av etnisitet.

Vi har i år valgt å ta ut tidligere øst Europa som en egen kategori. Dette er fordi det kan gi et bredere bilde av både hvem som utsettes for hatkriminalitet og hvem som er gjerningspersoner. Flere av de fornærmede har bakgrunn fra land som ligger øst i Europa, som Romania, Bulgaria og Kroatia. Blant de som er født i Norge og Europa er det flere av de fornærmede som oppgir at foreldrene ikke er født i Norge. Opplysninger om foreldres fødeland er imidlertid ikke tilgjengelig i straffesaksregisteret.

Tabell 16: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter grunnlag og gruppert fødeland fornærmede, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert fødeland	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	6	7	0
	Asia u/ Midt-Østen	0	1	1
	Midt-Østen	5	0	1
	Amerika/ Sør Amerika	3	2	0
	Europa u/ Norge	2	0*	3*
	Øst-Europa*	3		
	Norge	21	10	27
	Ukjent	4	21	1
Etnisitet	Afrika	32	22	16
	Asia u/ Midt-Østen	8	13	10
	Midt-Østen	12	3	2
	Amerika/ Sør Amerika	2	1	0
	Europa u/ Norge	0	2*	7*
	Øst Europa *	5		
	Norge	14	31	24
	Organisasjon/Offentlig	25	16	4
Religion	Afrika	7	6	7
	Asia u/ midt-østen	7	3	5
	Midt-Østen	4	0	7
	Europa u/ Norge	3	0	3
	Amerika /Sør Amerika	3		
	Norge	11	5	11
	Organisasjon/ Offentlig	0	5	4
	Ukjent	2	4	3
Nedsatt Funksjonsevne	Afrika	1	0	0
	Asia	1	0	
	Norge	2	0	
	Org	1	0	
	Ukjent	0	0	0
Totalt		198	175	143

Tallene er klarere når vi ser på statsborgerskap, hvor vi har data for alle fornærmede med unntak av to. Fornærmede i hatkriminaliteter er i år som tidligere år, primært norske statsborgere:

Tabell 17: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter statsborgerskap fornærmede i absolutte og prosentvise tall, sammenlignet med absolutte tall i 2015 og 2016. Absolutte tall og prosent

Gruppert Statsborgerskap	Antall 2017	% andel 2017	Antall 2016	Antall 2015
Afrika	18	9%	9	5
Asia u/ Midt-Østen	4	2%	6	4
Midt-Østen	13	7%	0	8
Amerika/ Sør Amerika	4	2%	2	0
Europa u/ Norge	8	4%	10*	14*
Øst Europa	5	2.5%		
Norge	115	58%	126	101
Offentligheten/ Organisasjon	28	14%	21	8
statsløs	1	0.5%	0	
Ukjent	2	1%	1	3
Totalt antall forhold	198	100%	175	143

Dette gjelder også når vi ser på statsborgerskap innenfor de ulike grunnlagene:

Tabell 18: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter grunnlag og gruppert statsborgerskap fornærmede, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert statsborgerskap	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	5	6	0
	Midt-Østen	4	0	1
	Europa u/ Norge	2	7	3
	Øst Europa	2		
	Norge	29	27	29
	Offentligheten/organisasjon	2		
	Amerika/ Sør-Amerika	2		
	Ukjent	0	1	0
Etnisitet	Afrika	12	2	5
	Asia u/ Midt-Østen	3	5	3
	Midt-Østen	8	0	1
	Amerika/ Sør-Amerika	2	2	0
	Europa u/ Norge	6	3	8
	Øst Europa	3		
	Norge	44	80	46
	Offentligheten/ Organisasjon	25	16	4
Religion	Afrika	1	1	0
	Asia u/ Midtøsten	1	1	1
	Midt-Østen	1	0	6
	Europa u/ Norge	0	0	3
	Norsk	38	17	26
	Offentligheten/Organisasjon	0	5	4
	Statsløs	1		
	Ukjent	1		
Nedsatt funksj.evne	Norge	4	2	0
	Offentligheten/Organisasjon	1		
Totalt antall forhold		198	175	143

3.6 Nærmere om Mistenkt/ siktet/ domfelt

I 157 av de totalt 192 anmeldelsene er det kjent gjerningsperson. I de 192 anmeldelsene er det til sammen 134 unike personer eller organisasjoner/bedrifter som er mistenkt/siktet/domfelt,

Vi har valgt å se nærmere på de gjerningspersonene i disse anmeldte sakene der disse er identifisert. For 2017 ble det registrert 181 slike mistenkteforhold der mistenkte er identifisert.

Det er tilfeller blant de mistenkt/siktede/domfelte, der noen går igjen i flere forhold. I tillegg er det slik at det i noen forhold med ukjent gjerningsperson, er oppgitt at det var flere gjerningspersoner. Det reelle tallet på antall gjerningspersoner i de anmeldte hatkriminalforholdene kan vi derfor ikke si med sikkerhet, nettopp fordi det for noen av forholdene er ukjent(e) gjerningsperson(er).

I det følgende brukes samlebetegnelsen "gjerningspersoner", men det er svært viktig å presisere at kun de færreste av de vi omtaler som gjerningspersoner er domfelt/bøtelagt på tidspunktet for datauttrekket. Begrepet gjerningspersoner kan derfor fremstå unyansert. I enkelte tilfeller er det antatte gjerningspersoner, i andre tilfeller personer som er frikjent, eller det er personer som faktisk er dømt for hendelsen. Mer presist er det derfor å snakke om mistenkt/siktet/domfelt. Som en samlebetegnelse bruker vi likevel begrepet gjerningsperson, men altså med de forbehold som her er nevnt. Vi gjentar det som ble omtalt i metodekapittelet: Det som beskrives her er de som er registrert som gjerningsperson i anmeldelsen. Vi kan derfor ikke slå fast hva som kjennetegner de som begår hatkriminalitet, det eneste vi kan peke på er variabler som beskriver de som blir *anmeldt* for hatkriminalitet.

For å kunne si noe om gjerningspersoner har det vært nødvendig å ta et eget uttrekk på forhold registrert på identifiserte mistenkt/siktet/domfelt, til sammen 181 forhold – altså ikke de 198 forholdene som er knyttet til fornærmede og som hittil er benyttet. Totalen i det følgende vil altså være de 181 mistenkteforholdene der det er registrert kjent gjerningsperson.

Dette er ikke 181 unike personer, da noen er mistenkt/siktet/domfelt i flere forhold. Det er derfor vi får den noe tunge betegnelsen mistenkteforhold.

3.6.1. Kjønn

Tabell 19 Forhold med identifisert mistenkt registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, etter kjønn mistenkt, sammenlignet med 2015 og 2016. Absolutte tall.

Kjønn	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
Kvinne	37	22	11
Mann	131	146	103
Institusjon/ Organisasjon/annet	13	1	1
Totalt antall forhold	181	169	115

Det er som vist flest menn blant de fornærmede, og det gjelder også for identifiserte gjerningspersoner i de anmeldte hatkriminalforholdene i Oslo. Hele 72% av de identifiserte gjerningspersonene er menn. Dette er samme tendens som i tidligere år. I 2016 var 85% i av de identifiserte gjerningspersonene menn, 2015 var ca 90%. Det kan likevel være interessant

å merke seg at kvinneandelen er jevnt stigende: 20% i 2017, mot 13% i 2016 og 10 % i 2015. Denne utviklingen er interessant å følge videre, også opp mot andre typer lovbrudd, for å se om hatkrim skiller seg ut eller ikke. Generelt er det flere menn som er registrert som gjerningspersoner i Oslo politidistrikt, men andelen varierer noe for de ulike straffbare forholdene.

3.6.2. Alder

Aldersfordelingen for identifiserte gjerningspersoner er så å si lik den for fornærmede: For identifiserte gjerningspersoner at 37 % er under 29 år og 63 % er over 30 år.

Tabell 20: Forhold med identifisert mistenkt registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017, sammenlignet med 2015 og 2016, etter alder mistenkt. Absolutte tall og prosent

Alder	Antall 2017	%andel 2017	Antall 2016	%andel 2016	Antall 2015	%andel 2015
18 og under	14	8%	8	5 %	4	3 %
19-29	47	26%	55	32 %	36	32 %
30-49	55	30%	55	32 %	43	38 %
50 og over	51	28%	50	30 %	31	27 %
Organisajon/ Institusjon/annet	14	8%	1	1 %		
Totalt antall forhold	181	100%	169	100,0 %	115	100%

Det er få barn oppført som identifiserte gjerningspersoner (rett under 8%) , men desto flere eldre. Den yngste registrerte gjerningspersonen var 13 år, den eldste var 89 år på gjerningstidspunktet. Fremdeles er det slik at vi finner hovedtyngden av gjerningspersoner i gruppen godt voksne menn.

3.6.3. Fødeland og statsborgerskap

Til sammen er det registrert 25 ulike fødeland på kjente gjerningspersoner. I ett av forholdene er gjerningspersonens fødeland ukjent, så det vil si at mistent/siktet/domfelte i hatkriminalforholdene i Oslo politidistrikt har bakgrunn fra minst 25 land. Gruppert fordeler **fødeland** seg slik:

Tabell 21: Forhold med identifisert mistenkt registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016 og 2015, etter gruppert fødeland mistenkt. Absolutte tall

Gruppert Fødeland	Antall 2017	% 2017	Antall 2016	% 2016	Antall 2015	% 2015
Afrika	13	7%	6	3%	7	6%
Asia uten Midt-Østen	11	6%	5	3%	7	6%
Amerika/ Sør-Amerika	1	1%	2	1%	3	3%
Midt-Østen	7	4%	6	3%	10	9%
Vest Europa u/ Norge	7	4%	9*	5%	13*	11%
Øst Europa	19*	10%				
Norge	109	60%	126	75%	71	61%
Organisasjon/firma/annet	13	6%	1	1%	1	1%
Ukjent	1	1%	14	9%	3	3%
Totalt antall forhold	181	99%	169	100%	115	100%

*For første gang er Øst-Europeiske land egen kategori

60% av gjerningspersonene har Norge som fødeland, en lavere andel enn for Oslo sin befolkning generelt. Vi ser imidlertid at flere av gjerningspersonene ikke har bosted i Oslo, så det blir derfor vanskelig å måle gjerningspersoner for hatkriminalitet opp mot den bofaste befolkningen. Oslo politidistrikt har blant annet i siste trendrapporter kommentert utfordringer med denne type sammenligninger.

Igjen er det grunn til å påpeke at vi i år har valgt å kategorisere land øst i Europa som egen kategori (se* i tabell). Dette er fordi det ved gjennomlesing fremstod som at flere enn tidligere har denne bakgrunnen, og da særlig fra baltiske land og Polen. Dette er ikke nødvendigvis så bemerkelsesverdig da Oslo har en forholdsvis stor andel bosatte med bakgrunn fra disse landene. Likevel er andelen såpass mye større en andelen fra andre europeiske land, at det kan være interessant å følge med på, de arve egen kategori. Ser vi på fødeland til gjerningspersoner etter hvilket grunnlag de er mistenkt/siktet/domfelt for ser det slik ut:

Tabell 22: Forhold med identifisert mistenkt registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2016 og 2015, etter grunnlag og gruppert fødeland mistenkt. Absolutte tall

Grunnlag	Fødeland Gruppert	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	12	6	3
	Asia uten Midt-Østen	4	2	0
	Europa uten Norge	3	6*	4*
	Tidligere Øst Europa	8*		
	Midt-Østen	2	1	2
	Norge	10	34	8
	Institusjon/Ukjent	2	2	1
LHBT totalt		40	51	18
Etnisitet	Afrika	1	0	2
	Asia uten Midt-Østen	2	2	5
	Europa uten Norge	3	2*	6*
	Tidligere Øst Europa	7*		
	Midt-Østen	1	5	5
	Norge	72	77	40
	Amerika/Sør-Amerika	1	2	2
	Institusjon / Ukjent	7	8	3
Etnisitet Total		94	96	63
Religion	Afrika	0	0	2
	Asia uten Midt-Østen	5	1	2
	Europa uten Norge	1	1*	3*
	Tidligere Øst Europa	4*		
	Midt-Østen	4	0	3
	Norge	22	15	23
	Sør-Amerika	0	0	1
	Institusjon/ Ukjent	4	4	0
Religion Totalt		40	22	34
Nedsatt Funksjonsevne	Norge	5	0	0
	Institusjon/annet	2		
Nedsatt funksjonsevne totalt		7	0	0
Totalt antall forhold		181	169	115

Det er fremdeles slik at personer født i Norge utgjør et flertall i alle kategorier, med et klart unntak for LHBT, noe vi straks kommer tilbake til. For kategorien etnisitet gjelder dette fire av fem av de kjente gjerningspersonene. En av fem er samtidig *ikke* født i Norge. Dette vil samtidig si at antakelsen om at rasistisk motivert hatkriminalitet kun utøves av etnisk norske overfor personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk, ikke stemmer med de anmeldte forholdene i Oslo. Det som kalles rasistisk motivert hatkriminalitet utøves også av personer med såkalt etnisk minoritetsbakgrunn.

Det samme viser seg på LHBT-grunnlaget. Her er det kun en av fire i mistenkteforholdene som har fødeland Norge. Igjen må vi presisere de lave tallene, og at man ikke på bakgrunn av anmeldelsene kan trekke konklusjoner om hvordan "virkeligheten er". Eksempelvis peker Somalia seg ut – i ti av mistenkteforholdene innenfor LHBT har mistenkte bakgrunn fra et somalisk land. Ser vi imidlertid på forholdene dette gjelder viser det seg at i flere av disse mistenkteforholdene er det en og samme fornærmet som mener seg forfulgt av ulike somaliere. Denne fornærmede har i mange år levert flere anmeldelser, og også fått flere anmeldelser mot seg. Politiet har i forholdene i 2017 ikke klart å bevise hatkriminalitet i noen av disse sakene. Det betyr ikke at det ikke har forekommet. Eksempelet er kun tatt med for å vise at når det totale antall anmeldelser er lavt, vil et fåtall anmeldelser kunne gi store utslag. Det er derfor at politiet, ut fra de anmeldte forholdene, ikke kan si noe om hvordan "virkeligheten er", da politiet kun kan vise til det som anmeldes.

På **statsborgerskap** er det følgende fordeling:

Tabell 23: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, 2016 og 2015, etter gruppert statsborgerskap. Absolutte tall og prosent

Gruppert statsborgerskap	Antall 2017	%andel 2017	Antall 2016	%andel 2016	Antall 2015	%andel 2015
Afrika	3	1.5%	3	2%	3	3%
Asia uten Midt-Østen	5	2.5%	2	1%	3	3%
Midt-Østen	3	1.5%	1	1%	1	1%
Europa utenom Norge	10	6%	12*	8%	16*	14%
Øst Europa	16*	9%				
Norge	129	71%	150	88%	90	78%
Sør Amerika	1	0.5%				
Ukjent / Institusjon	14	8%	1	1%	2	1%
Totalt	181	100	169	100	115	100%

Til tross for at gjerningspersonene har bakgrunn fra mange land (minst 25 land i 2017) er det likevel slik at de fleste registrerte kjente gjerningspersonene har norsk statsborgerskap. Det gjelder for alle grunnlag:

Tabell 24: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2017, 2016 og 2015, etter grunnlag og gruppert statsborgerskap (mistenkte). Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert statsborgerskap	Antall 2017	Antall 2016	Antall 2015
LHBT	Afrika	3	2	2
	Asia u Midt-Østen	0	1	0
	Midt-Østen	1	1	0
	Europa uten Norge	4	7*	4*
	Tidligere Øst Europa	5*		
	Norge	26	40	12
	Institusjon/ ukjent/annet	1		
LHBT Totalt		40	51	18
Etnisitet	Asia uten Midtøsten	0	0	3
	Europa uten Norge	4	2*	7*
	Øst Europa	7*		
	Norge	75	94	51
	Sør Amerika	1		
	Institusjon/ ukjent/annet	7	0	2
Etnisitet totalt		94	96	63
Religion	Afrika		1	1
	Asia u Midt-Østen	5	1	0
	Europa uten Norge	2	3*	5*
	Tidligere Øst Europa	4*		
	Midt-Østen	2	0	1
	Norge	23	16	27
	Institusjon/ Organisasjon	4	1	0
Religion totalt		40	22	34
Nedsatt Funksjonsevne	Norge	5	0	0
	Institusjon/ Organisasjon	2		
Nedsatt funksjonevne totalt		7	0	0
Totalt antall forhold		181	169	115

I de anmeldte hatkrimsakene i Oslo politidistrikt i 2017 er altså langt de fleste gjerningspersoner voksne menn som er født i Norge og har norsk statsborgerskap. Vi skal også se at flere har vært ruspåvirket.

3.7 Rus og sosiale utfordringer

Det kan være flere forhold der rus er involvert enn det som her kommer frem. For at ruspåvirkning skal telles her, må det være oppgitt i ett eller flere av sakens dokumenter. Ruspåvirket er et bredt uttrykk, og omfatter påvirkning av både narkotika og alkohol. Det varierer også hvor mye som er konsumert, og dermed hvor sterkt man er påvirket.

Dersom vi ser på antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt, er dette som nevnt 181 til sammen. Til sammen er det oppgitt ruspåvirkning i 70 av 181 forhold når vi ser på kjente gjerningspersoner i

mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt, altså i 39 % av forholdene. Dette er et absolutt minimum, blant annet fordi det i flere av forholdene der gjerningspersonen er ukjent er det oppgitt at vedkommende var svært beruset. Ruspåvirkning er altså en faktor i flere av hatkrimanmeldelsene i Oslo politidistrikt i 2017. Det kommer også frem i flere av anmeldelsene at mistenkt/siktete selv vektlegger at dette ikke ville skjedd dersom vedkommende var edru.

I flere av de mest alvorlige sakene der vold er utøvet, er mistenkt/siktet klart ruspåvirket. I noen av tilfellene er det også oppgitt en kombinasjon av rus og psykiske problemer som angst, depresjon, schizofreni eller andre diagnoser. I noen av forholdene nevner mistenkte dette selv som årsak til sin adferd. Det er imidlertid ikke mulig innenfor rammen av denne rapporten å gå nærmere inn på disse forholdene, det vil kreve en langt grundigere undersøkelse enn det vi har mulighet til gjennom autouttrekk fra Strasak.

Man kan også snu på det hele og si at det er svært mange mistenkteforhold der gjerningspersonen verken har vært ruspåvirket eller har oppgitt å ha psykiske utfordringer, men tvert imot er opptatt av å forklare at man har foretatt en rasjonell handling, og bruker tid på å rettfærdiggjøre sine handlinger. Vi skal gi eksempler på noen slike forhold mot slutten av rapporten.

Ut fra den informasjonen som er lagt inn i saken kan vi også si noe om arbeidslivstilknytning. Dersom dette skal gjøres grundig må man imidlertid gå inn i andreetaters registre og undersøke for hver enkelt gjerningsperson. Dette er ikke gjort, men informasjonen som er tilgjengelig i anmeldelsene gir en liten indikasjon.

I 51 av de 181 mistenkteforholdene har gjerningspersonen (mistenkte) oppgitt å være i jobb. I 17 forhold er vedkommende registrert som student og i 7 forhold som pensjonist. I 12 av forholdene er mistenkte ikke en person, men et firma eller en organisasjon/etat eller lignende. I 25 forhold oppgir vedkommende å være trygdet eller motta sosialhjelp, og i 35 arbeidsledig. I 33 av mistenkteforholdene er arbeidstilknytning ikke oppgitt. Vi ser altså ikke en klar gruppe som peker seg ut, men andelen som står utenfor arbeidsmarkedet er noe høyere enn befolkningen generelt. Dette er kjent for politiet også for andre straffbare forhold enn hatkriminalitet.

3.8 Relasjon mellom fornærmede og mistenkt/siktet

I hovedtyngden av de anmeldte hatkrimforholdene var det ikke var en forutgående relasjon mellom fornærmede og gjerningspersonen. I 140 av 198 forhold har det ikke vært kjennskap mellom dem. Kun i fire forhold ble de oppgitt å være bekjente, i ett forhold i slekt. I to forhold er de kolleger, i 10 er det en kunderelasjon mellom dem. 12 forhold er mellom naboer, 12 kjenner hverandre på annet vis, eksempel at de er mer en bekjente. I 12 forhold er det ikke mulig å vite om det er noen relasjon, eksempelvis der avsender av melding på sosiale medier er ukjent.

3.8 Etterforskning og Avgjørelser

Det er ikke mulig å komme med bastante forklaringer om årsaker til at anmeldestallene for hatkriminalitet i Oslo politidistrikt er som de er, eller begrunnelser for eventuelle endringer fra år til år. Dette blant annet fordi tallene er så små, og variasjoner vil kunne skyldes tilfeldigheter. Det som kan sies er at Oslo politidistrikt gir disse sakene prioritet, og de skal derfor etterforskes grundig. Det har vært jobbet mye med bevisstgjøring om fenomenet blant ansatte i Oslo politidistrikt, og det er fokus på at hatkriminalitet skal prioriteres. Opprettingen av hatkrimgruppa på Manglerud politistasjon har også bidratt til å sikre god etterforskning i slike saker. Det har vært en bevisst strategi for å løfte frem gruppens eksistens og arbeid i ordinære og sosiale medier. Gruppen har også et samarbeid med frivillige organisasjoner i arbeidet med å spre informasjon om fenomenet hatkrim, og betydningen av å anmelde slike saker.

Nytt i 2017 var at Oslo politidistrikt ble slått sammen med gamle Asker og Bærum politidistrikt, til det som nå er "nye" Oslo politidistrikt. I en overgangsfase er det slik at saker fra gamle Asker og Bærum fremdeles blir etterforsket der, og ikke hos hatkrimgruppen. Målet er at alle hatkrimsaker i nye Oslo politidistrikt i løpet av 2018 skal sendes hatkrimgruppen for etterforskning.

Langt de fleste hatkrimsakene i Oslo i 2017 er etterforsket av Hatkrimgruppa men det er altså noen unntak. Forhold i Asker og Bærum er ett unntak. Likeså er det slik at der hvor det ene hatkrimforholdet er en del av et større sakskompleks, så gir det ikke mening at Hatkrimgruppa skal overta hele saken. Eksempel fra 2017 er et forhold der siktede har svært mange saker på seg for ordensforstyrrelse, vold mm, og hvor hatkrimelementet kun er en liten del av et svært komplekst helhetsbilde. Da blir saken ikke overført hatkrimgruppa. Det kan også være slik at det er en vedvarende nabokonflikt som har resultert i svært mange anmeldelser. Dersom en av disse er en hatkrimsak så vil denne etterforskes på den stasjonen som har sakskomplekset som helhet. Det kan også være at saken blir anmeldt i Oslo, men sendes til det distriktet som har ansvaret for saken

Til sammen var 152 av de 198 forholdene oppført med en saksavgjørelse på uttrekksdato som var 15 januar 2017. Saksavgjørelsene fordeler seg slik:

Tabell 25: Reaksjoner på forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017, pr uttrekksdato 15. januar 2018. Absolutte tall

Saksavgjørelse	2017
Avgjort utenfor straffesak	1
Henlagt	117
Påtaleunntatelse	4
Forelegg	11
Tiltalebeslutning	19
Ikke saksavgjort	46
Totalt antall forhold	198

Som vi ser er det tatt ut flere tiltaler og gitt forelegg i flere forhold, men det som peker seg ut er likevel forholdene som er henlagt. Politiet har en utfordring med å formidle at henlagt-kategorien er såpass stor, samtidig som man insisterer på at sakene blir tatt på alvor. Det er

derfor interessant å se nærmere på kategorien henlagt. Det er viktig for politiet å slå fast at henlagt ikke betyr det samme som at man ikke har lagt ned et betydelig stykke arbeid med etterforskningen. I flere av henlagt-sakene i 2017 er det gjort en betydelig innsats i å avhøre vitner, sikre videobevis og foreta avhør av impliserte parter.

Likevel kan man til slutt stå tilbake med at det blir ord mot ord, og saken kan bli henlagt på bevisets stilling: Politiet har rett og slett ikke klart å fremskaffe bevis som vil kunne holde til en dom i retten. Det kan også være slik at man har jobbet mye med å finne gjerningspersonen(e) uten at man har lykket med dette.

Noen av de anmeldte forholdene er, som vi har vist tidligere, henlagt fordi det anmeldte forholdet ikke faller inn under straffeloven. I Oslo politidistrikt anbefaler vi likevel å kontakte politiet og eventuelt anmelde et forhold selv om man er i tvil om det er brudd på straffeloven. Dette fordi det ofte kan være vanskelig å vite hva som rammes av straffeloven og ikke, og det er derfor viktig at man ikke lar være å anmelde noe som man selv mener er straffbart.

Hatkrimsaker er prioriterte. Det er derfor viktig å si at ingen saker skal henlegges med begrunnelse manglende saksbehandlingskapasitet. Dette lyktes man med i Oslo i 2016, men i 2017 er fem forhold henlagt på manglende saksbehandlingskapasitet. Dette er svært beklagelig. Ett av forholdene er fra gamle Oslo, fire er fra Asker eller Bærum. Det er allerede satt i gang tiltak for å forhindre at dette skal skje igjen. Blant annet er det sendt ut meldinger til påtale og etterforskningsledere i hele distriktet.

Politiet opererer med flere henleggelseskoder. Dette er de henleggelseskodene som ble benyttet i 2017:

Tabell 26: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2017 etter henleggelsesårsak. Absolutte tall

Henleggelsesårsak	Antall 2017	Antall 2016
Henlagt grunnet mangel på opplysninger om gjerningsmannen	22	25
Henlagt tvil om gjerningsmannens tilregnelighet	2	2
Henlagt på bevis	50	53
Henlagt på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet	5	0
Henlagt ikke straffbart	33	8
Henlagt annet	5	5
Totalt	117	93

4. Flere eksempler på saker

Så langt tallenes tale. Men hva er det egentlig som anmeldes? Det er et bredt spekter av forhold. Nedenfor følger, i sterkt forkortet versjon, noen få av de anmeldelsene som er behandlet i Oslo politidistrikt i 2017.

Eksempel 1:

Mann fortalte selv i avhør at han var på vei hjem fra jobb, men måtte innom en butikk for å kjøpe noe han trengte. Da så han en kvinne iført niqab, og han forteller at han "... i et sekunds provokasjon prøvde å dra av niqaben". Niqaben satt fast, og mistenkte klarte ikke å dra den av. Etter dette ble det til at mistenkte kranglet litt med betjeningen, som reagerte på det han gjorde. Etter hvert kom det en vokter og til slutt ble mistenkte tatt med inn på vekterkontoret. Politiet ankommer stedet.

I avhør med politiet blir mannen spurt hva han tenkte da han gjorde dette. Mistenkte sa da at kvinnen måtte tilpasse seg Norge, og at den type klesplagg og sånn oppførsel ikke er normalt i Norge, og at han ønsket at hun skulle integrere seg. Han mener at integrering ikke er mulig så lenge man bære niqab. Mistenkte la til at han ikke hadde sagt noen skjellsord til kvinnen.

Fornærmede forklarer at hun var inne i en butikk for å handle. Da kom det en mann som fornærmede stod litt i veien for. Mannen snakket veldig fort og han sa noe som hun ikke skjønnte. Fornærmede gikk videre inn i butikken. Da var det noen som dro niqaben hennes hardt/sterkt bakover slik at åpningen på niqaben for øynene gikk opp på pannen. Fornærmede sa at det gjorde litt vondt da hun måtte ta nakken bakover, fordi hun ble dratt i niqaben rett bak ved hodet et sted. Fornærmede blir spurt i avhør om hva hun følte. Hun svarer at hun føler at det ikke er fred og at hun ble veldig redd.

Mannen vedtok forelegget, men skriver en lang kommentar til politiet der det blant annet står: "Å krenke halve jordens og halve oslos befolkning ved å dekke seg til (ikke påbudt i følge koranen) helt (minus øynene), hår som hud er helt greit tydeligvis. Men å reagere mot dette er altså straffbart! (Jeg ble provosert/krenket som enhver burde blitt som elsker vårt åpne demokratiske land)" Han mener videre boten er for høy men vedtar da han ikke gidder gå videre med saken. Han skriver videre at det "(...)islamistiske moralpolitiet på Grønland trakasserer unge kvinne" og lurere på hva politiet har gjort opp mot moralpolitiet.

Eksempel 2:

Fornærmede forklarte at han var på samme buss som mistenkte. Helt umotivert prøvde mistenkte å gå til angrep på ham. Mistenkte var svært aggressiv og kalte fornærmede for "Neger". Fornærmede har aldri sett mistenkte før. Fornærmede gikk av på Carl Berners plass sammen med flere andre, blant annet et vitne. På utsiden av bussen fortsatte mistenkte å lage bråk. Vitnet kom til og forsøkte å roe ned mistenkte, noe som resulterte i at mistenkte flerret skjorten til vitnet. Fornærmede må forsvare seg mot den aggressive personen og slår mot mistenkte som får et kutt. Mistenkte er tydelig påvirket av alkohol da politiet kommer til stedet og oppleves som aggressiv. Mistenkte har vedtatt et forelegg for forholdet.

Eksempel 3:

Fornærmede var på vei hjemover etter å ha deltatt i pride-paraden. Han hadde på seg et kostyme som han beskriver som "fancy". Det stod en gjeng med gutter ved en bil. Da fornærmede nærmet seg bilen deres så tok de telefonene sine og begynte å filme. De begynte å le og sa noen ord som fornærmede ikke forstod (et øst-europeisk språk). De fortsatte å le av fornærmede, og en av dem fulgte etter ham. Fornærmede forklarte at han ble irritert på dette og "reiste fingeren" til dem. Mistenkte 1 sa da til fornærmede at de bare hadde tatt bilder av ham og filmet ham, og lurte på hvorfor han viste fingeren. Fornærmede svarte at han ikke ville bli tatt bilde av eller bli filmet. Da sparket mistenkte 1 til fornærmede i rompa.

Fornærmede hadde en pose i hånden, han prøvde da å slå etter mistenkte 1 med denne posen, men bommet. Mistenkte 2 prøvde å dytte på både fornærmede og mistenkte 1. Fornærmede får da et slag i ansiktet og havnet i bakken, etter dette så husker han ikke så mye.

På spørsmål forklarte fornærmede at han tror og føler at grunnen til at de mistenkte gjorde dette var for å mobbe ham, og gjøre narr av ham fordi han er homofil. Da politiet kom til stedet var fornærmede hoven under leppen på sin venstre side og hadde et mindre kutt samme sted.

Han forklarte også at han hadde hodepine. Han var sikker på at dette skjedde fordi "de var homofobic". Fornærmede har annen etnisk bakgrunn enn norsk, men han er helt overbevist om at de mistenkte reagerte på hans seksuelle orientering og at det var derfor de slo.

Mistenkte 1 forklarer at fornærmede skrek til dem og prøvde slå dem og at det var derfor han reagerte automatisk med å slå tilbake. Mistenkte 1 har vedtatt forelegg for forholdet.

Eksempel 4

Episoden skjedde på T-banen. To personer som beskrives som "Skinheads" av vitner kom på banen. De hadde med seg en hund og den ene røykte og bad alle som var om bord om å "Shut-up". Han gikk så mot fornærmede og begynte si noe til ham. Fornærmede er fra Afghanistan og fikk ikke med seg alt mannen sa, men han var ubehagelig. Fornærmede sier derfor "Shut-up" til mistenkte. Da slo mistenkte flere ganger i ruten på t-banen, kom mot fornærmede og slo ham kraftig mens han ropte "jævla utlending" og andre skjellsord. Han holdt også en kniv opp mot ham. Det var flere vitner til hendelsen. På neste stopp gikk de to mennene av og løp fra stedet. Vitner beskriver hendelsen som svært skremmende. Da politiet kom til stedet var ambulansen der og tok hånd om fornærmede som måtte kjøres til Oslo legevakt. Han hadde blitt slått kraftig i magen og hadde brukket nesen.

Politiet etterforsker saken og finner etter hvert frem til de to siktede. Den ene av dem har i forbindelse med en tidligere sak uttrykt sympati for Behring Breivik og det han står for. Det er tatt ut tiltale i saken og den skal opp for retten i løpet av 2018.

Eksempel 5

Fornærmede ventet på t-banen da han så to gutter på den motsatte perrongen. De kastet stein mot ham. Ingen av steinene traff. Guttene sa noe på norsk som fornærmede ikke skjønnte, og han ba dem derfor om å snakke på engelsk. Guttene spurte på engelsk hva han ville.

Fornærmede sa han ikke ville noe, og at han bare ventet på t-banen. Videre spurte fornærmede hva det var de ville, siden de kastet steiner mot han. Guttene begynte da å spørre fornærmede

om han var homofil. Fornærmede sa at han ikke mente dette var relevant for dem, og at han ikke ville svare på det. Guttene sa da blant annet "We're gonna fuck your mother". De sa også at de skulle komme over til hans side.

Fornærmede antok at guttene kastet steiner på han og ropte til han i ca 5 minutter, fram til det kom en t-bane på motsatt plattform. Guttene forsvant fra plattformen et par sekunder før T-banen kom. Fornærmede vurderte å løpe over broen for å ta t-banen, men turte ikke i tilfelle han traff på guttene. Han håpet på at guttene hadde forlatt stasjonen, men like etter t-banen hadde kjørt kom guttene ned trappen mot plattformen han sto på.

Guttene ba fornærmede om å komme bort til dem. Fornærmede ble stående stille. Begge guttene kom nærmere og nærmere, og den ene av dem fortsatte å spørre "Are you gay" og "Do you suck cock". Fornærmede så at guttene var røde og blanke i øynene, og de fremsto som ruset. En av guttene kom helt bort til fornærmede, og slo han i bakhodet med flat hånd. Plutselig dukket det opp en mann ca 5-6 meter unna, som snakket til guttene på norsk. Fornærmede skjønnte ikke hva som ble sagt, men etter at mannen hadde snakket til guttene forlot de t-banestasjonen. Fornærmede forklarte at han ble veldig redd under hendelsen, men at han forholdt seg rolig. Fornærmede tenkte at de kunne komme til å slå han ned, og han var redd for om de hadde kniv eller om de kanskje ville ta sekken hans. Han forklarte at han skalv i både hender og ben.

Mannen anmeldte selv forholdet til politiet en tid etter hendelsen. Det lyktes politiet å finne de to guttene unge guttene, som i avhør benektet det meste, men beviser knytter dem til stedet. Forholdet er avgjort med påtaleunntatelse.

Eksempel 6

Fornærmede jobber i butikk og forklarte at han tok over kassen etter en kollega. Han la merke til en mann som stod ved utgangen og snakket med en eldre dame. Samtalen dreide seg om muslimer og terrorisme; at muslimer er "årsaken til alt det fæle som skjer i verden". Fornærmede fortalte politiet at mistenkte hadde henvendt seg til ham og ropt at muslimene er årsaken til alt det som skjer i verden og at Mohammed er en gris og at han ville tegne Mohammed som en gris på veggen i butikken. Til dette svarte fornærmede at mistenkte skulle holde kjeft. Da ropte mistenkte at fornærmede var en jævla muslim. Mistenkte kom deretter mot fornærmede og slo fornærmede med flat hånd. Fornærmede rakk å trekke seg tilbake, og mistenktes hånd traff kun fornærmedes briller som falt i gulvet. Fornærmede er muslim og følte seg krenket og utrygg av hendelsen. Fornærmede reagerte med å bli ufokusert og klarte ikke gjøre jobben sin, noe som forårsaket lang kø i kassa. Han bestemte seg for å anmelde forholdet til politiet.

Politiet etterforsket saken, det var flere vitner, og fant frem til mistenkte. Han forklarte i avhør at han hadde handlet på butikken og da han pakket varene sine kom han i prat med en kvinne som viste seg å være pedagog. Mistenkte jobber selv med vanskeligstilte barn. De pratet om ulike samfunnsproblemer. Mistenkte og damen var enige med hverandre om flere emner og de kom inn på dette med religion. De snakket blant annet om ekstremisme kontra Vestens frihet med rett til å tro på hva du vil. Mistenkte sa til damen at han syntes det var rart at vi må forholde oss til kulturer som er 200 år bak oss i tid. Mistenkte sa også at hvis de kan kalle norske jenter for horer, så kan han kalle Mohammed for en gris. Mistenkte og damen lo av dette. Mistenkte gjentok det to-tre ganger.

Mistenkte skal ha blitt bedt av fornærmede om å være stille men mistenkte responderte med å si at det er ytringsfrihet i Norge og at Mohammed er en gris, dersom de kan si at norske kvinner er horer. Mistenkte forklarte i avhør at fornærmede sa "kom igjen da", og han gikk derfor mot kassen og viftet hånden foran ansiktet til fornærmede. Mistenkte sa at han ikke slo for å treffe ham for da ville han ha truffet. Mistenkte har drevet med kampsport. Mistenkte viftet en flat hånd mot fornærmede. Mistenkte beskriver det som en dustete oppførsel, men fremholdt i avhør at det er ikke straffbart.

Han sa videre at dersom han ikke hadde drukket, så ville han ikke gjort det han gjorde. Som sosiolog, så synes mistenke at vi har et forknytt samfunn med politisk korrekthet. Vi unnlater å snakke om ting fordi det oppleves som krenkende for en annen part. Mistenkte ble gjort kjent med at politiet har kameraovervåkning fra stedet som viser at han slår mot fornærmede. Mistenkte mener at dersom man studerer kameraovervåkingen nøye, så kan man se at han ikke treffer fornærmede.

Mistenkte fikk forelegg for kroppskrenkelse, men saken om hatefulle ytringer er henlagt på bevisets stilling. Mannen har i skrivende stund ikke vedtatt forelegget på kroppskrenkelse.